

17. 7. 2006

ID: 41790

Zástavní právo a příslušnost soudu

V případě, že zástavní právo slouží k zajištění závazků, uvedených v ustanovení § 9 odst.3 písm.b) pod body aa) až nn) o.s.ř., tedy mimo jiné závazků ze smlouvy o úvěru, projednávají a rozhodují spory z právních vztahů vzniklých ze zástavních smluv a ze zástavních práv, zřízených na jejich základě, v prvním stupni - jak vyplývá z ustanovení § 9 odst.3 písm.b) bodu pp) o.s.ř. - krajské soudy s působností ve věcech obchodních, a to bez zřetele k tomu, zda účastníci závazkového vztahu jsou či nejsou podnikatelé.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 499/2004, ze dne 7.7.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Obce Ř., zastoupené advokátkou, proti žalované K., s.r.o., o určení neplatnosti zástavní smlouvy, vedené u Okresního soudu Brno - venkov pod sp. zn. 7 C 935/2000, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. září 2002 č.j. 54 Co 20/2002-67, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu Brno - venkov ze dne 30. července 2001 č.j. 7 C 935/2000-53 se zrušují a věc se postupuje k dalšímu řízení Krajskému soudu v Brně jako soudu věcně příslušnému k řízení v prvním stupni.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se žalobou podanou dne 10.5.2000 u Obvodního soudu pro Prahu 1 domáhala, aby bylo určeno, že "zástavní smlouva k nemovitostem uzavřená dne 9.9.1992 mezi K. b. a.s. a I. S., registrovaná pod č.j. R III 3203/92 dne 16.9.1992, je neplatná". Žalobu zdůvodnila tím, že kupní smlouvou ze dne 12.8.1992, registrovanou rozhodnutím státního notářství ze dne 3.9.1992 sp. zn. R I, V 2994/92, prodala I. S. mimo jiné "nemovitost - stavba čp. 25 (nákupní středisko obce)". I. S. poté uzavřela s K. b. a.s. úvěrovou smlouvu č. 903-216-2-352943-92-96 a zástavní smlouvu k zajištění této pohledávky z úvěru, kterou zastavila koupěnou nemovitost. Prostředky získané "z úvěrového obchodu" však nepoužila na zaplacení kupní ceny a žalobkyně "se domohla" u Okresního soudu Brno - venkov rozsudku, kterým bylo určeno, že uvedená kupní smlouva je neplatná. I když I. S. "nikdy pravým vlastníkem nemovitosti nebyla a nemohla k ní platně zřídit zástavní právo", žalobkyně se dosud bezvysledně domáhá po žalovaném výmazu zástavního práva.

Okresní soud Brno - venkov, kterému byla věc podle usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 29.9.2000 č.j. 13 C 97/2000-20 postoupena z důvodu místní příslušnosti, rozsudkem ze dne 30.7.2001 č.j. 7 C 935/2000-53 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Na základě výsledků dokazování dospěl k závěru, že I. S., která nemovitost dala do zástavy, sice nebyla jejím vlastníkem, avšak zástavní věřitel přijal tuto zástavu v dobré víře, že jí byla oprávněna zastavit. Zástavní věřitel je z tohoto důvodu "chráněn" ustanovením § 151d odst.1 občanského zákoníku, a proto zástavní smlouva ze dne 9.9.1992 nemůže být neplatným právním úkonem.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 26.9.2002 č.j. 54 Co 20/2002-67 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně dovedl, že v době uzavření zástavní smlouvy ze dne 9.9.1992 nebyla I. S. vlastníkem zastavované nemovitosti a že ji zastavila bez souhlasu vlastníka (žalobkyně). Zástavní věřitel je však "chráněn" ustanovením § 151d odst.1 občanského zákoníku, neboť v době uzavírání zástavní smlouvy byl - vzhledem k tomu, že vycházel ze zápisu "v katastru nemovitostí" a z kupní smlouvy uzavřené mezi žalobkyní a I. S. dne 12.8.1992, o jejíž neplatnosti bylo soudem rozhodnuto až dne 13.7.1994 - v dobré víře, že I. S. je vlastníkem zastavované nemovitosti. Zástavní smlouva ze dne 9.9.1992 proto nemůže být neplatným právním úkonem.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že ustanovení § 151d odst.1 občanského zákoníku dopadá pouze na případy zastavení movitých věcí a nikoliv také nemovitostí a že zástavní věřitel nemohl být při uzavření zástavní smlouvy ze dne 9.9.1992 "v dobré víře", neboť se "při normální opatrnosti a předpokládané profesionalitě a odbornosti" mohl dozvědět o tom, že kupní smlouva ze dne 12.8.1992 byla uzavřena bez souhlasu obecního zastupitelstva a že je proto neplatná. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího

soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 občanského soudního řádu).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 občanského soudního řádu.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst.1 písm.a) občanského soudního řádu] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst.1 písm.b) občanského soudního řádu], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) občanského soudního řádu a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst.1 písm.c) občanského soudního řádu]; to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky [§ 237 odst.2 písm.a) občanského soudního řádu], a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení [§ 237 odst.2 písm.b) občanského soudního řádu].

Žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) občanského soudního řádu dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst.1 písm.c) občanského soudního řádu.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst.1 písm.c) občanského soudního řádu zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem [§ 237 odst.3 občanského soudního řádu].

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst.3 občanského soudního řádu); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst.3 občanského soudního řádu ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) občanského soudního řádu není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst.3 občanského soudního řádu, dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil mimo jiné právní otázku, zda je zástavní smlouva (smlouva o zřízení zástavního práva) neplatným právním úkonem za situace, kdy zástavce dal do zástavy cizí věc bez souhlasu vlastníka a zástavní věřitel byl při uzavření zástavní smlouvy v dobré víře, že zástavce byl oprávněn věc zastavit. Protože tuto otázku odvolací soud vyřešil jinak, než jak je posuzována v ustálené judikatuře soudů (srov. například právní názor, vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2003 sp. zn. 21 Cdo 1724/2003, který byl uveřejněn pod č. 168 v časopise Soudní judikatura, roč. 2003, nebo v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23.6.2004 sp. zn. 21 Cdo 321/2004), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) občanského soudního řádu.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 občanského soudního řádu, které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první občanského soudního řádu), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že věc projednal a

rozhodl o ní v prvním stupni okresní soud, ačkoliv nepatří do věcné příslušnosti okresních soudů.

Protože řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době do 31.12.2000 (dne 10.5.2000), je třeba otázku věcné příslušnosti soudů v této věci i v současné době posuzovat podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000 - dále jen "o.s.ř." (srov. Část dvanáctou, Hlavu I. bod 2. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Podle ustanovení § 9 odst.3 písm.b) bodu nn) a pp) o.s.ř. rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně ve věcech obchodních, bez zřetele na to, zda účastníci závazkového vztahu jsou podnikatelé, spory ze smlouvy o úvěru a spory z právních vztahů vzniklých při zajištění závazků uvedených pod aa) až nn).

Podle ustanovení § 104a odst.1 o.s.ř. věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení. Vysloví-li soud, že není příslušný, současně rozhodne, kterému věcně příslušnému soudu bude věc postoupena; právní účinky spojené s podáním návrhu na zahájení řízení zůstávají přitom zachovány.

V posuzovaném případě bylo soudy zjištěno, že zástavní smlouvou ze dne 9.9.1992 byly ve prospěch K. b., a.s. zastaveny nemovitosti k zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru, který K. b., a.s. poskytla I. S. Žalobkyně má za to, že uvedená zástavní smlouva je neplatným právním úkonem.

Zástavní smlouvy a na jejich základě vzniklá zástavní práva jsou jedním z právních prostředků zajištění závazků [srov. například § 552 a § 151a odst.1 (nyní § 152) občanského zákoníku]. V případě, že zástavní právo slouží k zajištění závazků, uvedených v ustanovení § 9 odst.3 písm.b) pod body aa) až nn) o.s.ř., tedy mimo jiné závazků ze smlouvy o úvěru, projednávají a rozhodují spory z právních vztahů vzniklých ze zástavních smluv a ze zástavních práv, zřízených na jejich základě, v prvním stupni - jak vyplývá z ustanovení § 9 odst.3 písm.b) bodu pp) o.s.ř. - krajské soudy s působností ve věcech obchodních, a to bez zřetele k tomu, zda účastníci závazkového vztahu jsou či nejsou podnikatelé. Na určení věcné příslušnosti soudů nemá vliv ani to, zda účastníky řízení jsou účastníci rozhodného závazkového vztahu; z hlediska ustanovení § 9 odst.3 písm.b) bodu pp) o.s.ř. totiž není významné, kdo je účastníkem řízení, ale pouze okolnost, zda jde či nejde o spor z právních vztahů vzniklých při zajištění závazků uvedených v ustanovení § 9 odst.3 písm.b) pod body aa) až nn) o.s.ř. (srov. též právní názor týkající se obdobné věci, vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28.12.1999 sp. zn. 21 Cdo 1671/99, který byl uveřejněn pod č. 67 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2000).

Protože v posuzovaném případě se žalobkyně domáhá určení, že je neplatná zástavní smlouva, uzavřená mezi zástavním věřitelem K. b., a.s. a zástavcem I. S. dne 9.9.1992 k nemovitosti, jejímž vlastníkem je žalobkyně, jež bylo zřízeno k zajištění pohledávky K. b., a.s. ze smlouvy o úvěru, šlo v řízení před soudy o spor z právního vztahu, který vznikl při zajištění závazku uvedeného v ustanovení § 9 odst.3 písm.b) bodu nn) o.s.ř. I když žalobkyně nebyla účastníkem smlouvy o úvěru a ani zástavní smlouvy, měla být věc projednána a rozhodnuta v prvním stupni krajským soudem s působností ve věcech obchodních, kterým byl v době zahájení řízení v této věci Krajský obchodní soud v Brně.

Soud prvního stupně však v rozporu s ustanovením § 104a odst.1 o.s.ř. nevyslovil k projednání a rozhodnutí sporu nedostatek své věcné příslušnosti a spor nepostoupil věcně příslušnému krajskému soudu; odvolací soud pak způsobem vyplývajícím z ustanovení § 221 odst.1 písm.b) a § 221 odst.2 o.s.ř. nezjednal nápravu. Tím, že věc byla projednána a rozhodnuta v prvním stupni věcně nepřislušným soudem, zatížily soudy řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; dovolací soud k této vadě přihlédl, i když nebyla uplatněna v dovolání (§ 242 odst.3 věta druhá občanského soudního řádu).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud České republiky jej proto zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem občanského soudního řádu). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc postoupil v tomto rozsahu k dalšímu řízení Krajskému soudu v Brně, který dnem 1.1.2001 převzal věci projednávané Krajským obchodním soudem v Brně k dalšímu řízení (srov. čl. II bod 1 větu druhou zákona č. [215/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [436/1991](#) Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky, ve znění pozdějších předpisů) a který je jako soud prvního stupně s působností ve věcech obchodních věcně příslušný tento spor v řízení v prvním stupni projednat a rozhodnout (§ 243b odst.3 věta druhá občanského soudního řádu).

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)